

STRESZCZENIE

Rozprawa *Profesjonalizacja kształcenia nauczycieli języka polskiego jako obcego. Świadomość i rozwój kompetencji dydaktyczno-metodycznych u początkujących lektorów języka polskiego jako obcego* jest głosem w dyskusji i refleksji naukowej nad ewolucją glottodydaktyki polonistycznej, a w szczególności pedeutologii polonistycznej, stanowiącej ważny element wyznaczający dalsze kierunki rozwoju dla całej przestrzeni uczenia się i nauczania polszczyzny jako języka obcego i drugiego.

Wraz ze wzrostem zainteresowania cudzoziemców językiem polskim, a także ze zmianami społeczno-ekonomiczno-kulturowymi w świecie, coraz większą uwagę poświęca się nauczaniu języków obcych. W perspektywie badawczej kluczowy stał się obraz przebiegu kształcenia językowego, a przedmiotem badań są zwykle główni aktorzy procesu glottodydaktycznego: nauczający i uczący się (Grucza 1978, Lewandowski 1985, Woźniewicz 1987, Pfeiffer 2001, Gębał 2008). Niniejsza dysertacja stawia w centrum zainteresowań badawczych świadomość i rozwój kompetencji dydaktyczno-metodycznych nauczających jako kluczowych umiejętności wdrażających do praktyki nauczania początkujących lektorów. Umiejętności ułatwiający im start zawodowy.

Punktem odniesienia dla podjętych w pracy rozważań teoretycznych stały się wiodące współcześnie humanistyczne paradygmaty kształcenia nauczycieli, wywodzące się z konstruktywistycznych nurtów dydaktycznych. Nadają one podmiotowości uczącemu się, a nauczającemu powierzają współodpowiedzialność za organizację i realizację procesu kształcenia, który staje się projektem ustawicznego doskonalenia zawodowego (*lifelong learning*).

Rezultatem analiz współczesnych wizji zawodowego kształcenia nauczających, takich jak m.in. koncepcja *kształcenia poprzez praktykę* D. Fish, *humanistyczna koncepcja kształcenia nauczycieli* A. W. Combsa, *Cykl Kolba* czy koncepcja *refleksyjnej praktyki* D. Schöna, staje się zaprezentowany w pracy autorski konstruktywistyczny model kształcenia nauczających języka polskiego jako obcego. Model ten promuje praktyczne formy kształcenia nauczycieli-refleksyjnych praktyków. Proces kształcenia, zakładający świadome zaangażowanie przyszłych nauczających we własny rozwój, ma na celu przygotowanie do pracy zawodowej autonomicznych, świadomych konieczności stałego

doskonalenia się profesjonalistów, gotowych do samooceny, potrafiących monitorować rozwój swoich kompetencji i planować doskonalenie się w perspektywie całościowej.

Celem projektu badawczego była próba weryfikacji, w jakim stopniu absolwenci polonistycznych studiów glottodydaktycznych (bądź innych form kształcenia przyszłych lektorów jpjo) przygotowani są do podjęcia praktyki zawodowej oraz, w jaki sposób najskuteczniej mogą oni wykształcić kluczowe kompetencje, umożliwiające swobodne i skuteczne działania dydaktyczne na początkowym etapie ścieżki zawodowej. W badaniach skoncentrowano się na kompetencjach dydaktyczno-metodycznych (Komorowska 2004). Są nimi umiejętności kształcone w dużej mierze poprzez działania praktyczne, do czego konieczna jest sprawna integracja wiedzy akademickiej z praktyką nauczania już na etapie studiów. Na takie połączenie zwracają także uwagę autorzy *Europejskiego profilu kształcenia nauczycieli języków* (Kelly, Grenfell 2004).

Postawione hipotezy badawcze, dotyczące procesów kształcenia przyszłych glottodydaktyków polonistycznych, zostały potwierdzone. Unaoczniono koncentrację tychże procesów na zagadnieniach teoretycznych, przy jednoczesnym częściowym zignorowaniu praktycznego wymiaru przygotowania do wykonywania zawodu. Wykazano zbyt niski poziom rozwoju kompetencji dydaktyczno-metodycznych u absolwentów. Wskazano praktyczne techniki kształcenia jako sprzyjające rozwojowi kluczowych kompetencji refleksyjnych praktyków. W efekcie obecne procesy kształcenia można ocenić jako niedostatecznie przygotowujące nauczających jpjo do praktyki zawodowej. Jednym z wniosków jest pilna potrzeba doskonalenia programów studiów glottodydaktycznych w celu lepszego przygotowania studiujących do zawodu lektora języka polskiego jako obcego.

Końcowe postulaty autorki pracy mieszczą się w pojęciu *profesjonalizacji kształcenia*, zakładającej silne powiązanie konkretnych działań zawodowych z przekazywaną wiedzą akademicką. Wskazano także na konieczność opracowania standardów kształcenia glottodydaktyków polonistycznych oraz uwzględnienia praktyk pedagogicznych w refleksyjnym procesie kształcenia. Zwrócono również uwagę na nieodzowność dalszego rozwoju pedeutologii glottodydaktycznej. Proponowaną innowacją jest wdrożenie kształcenia dualnego, zakładającego współpracę instytucji edukacyjnej z organizacją partnerską, będącą przestrzenią do praktycznego zaangażowania studiujących. Taka formuła zapewni połączenie teoretycznych aspektów

kształcenia z ich praktycznym wykorzystaniem w rzeczywistym środowisku zawodowym. Niezbędna jest także regulacja zawodu nauczyciela i lektora jpjo, który jak dotąd formalnie nie istnieje. Wszystkie te działania powinny doprowadzić do wzmocnienia prestiżu zawodu nauczających jpjo i przyczynić się docelowo do podniesienia efektywności nauczania polszczyzny jako języka obcego i drugiego, a tym samym – skuteczniejszej promocji naszego języka w świecie.

Kowalski Dariusz